

**Anförande av Dan Sjöblom, generaldirektör Konkurrensverket, vid
Konkurrensrättsforum den 22 april i Stockholm.**

Det talade ordet gäller.

Tack för möjligheten att få komma hit idag. Det är alltid roligt och viktigt att få möta så många som på olika sätt arbetar med konkurrensfrågor och lagtillämpning.

Att på detta sätt kunna ha en dialog om hur vi arbetar på tillsynsmyndigheten skapar förståelse och insikter om hur vi prioriterar och arbetar. Det ligger i linje med vår värdegrund att ha ett öppet förhållningssätt gentemot våra intressenter.

== ==

Under förra året fick Konkurrensverkets ett utökat ansvarsområde. Då fick vi, i olika omgångar, ta över delar från andra myndigheter och organisationer och bygga upp ett samtal nationellt upphandlingsstöd. Sedan den 1 juli 2014 är vi både tillsynsmyndighet för offentlig upphandling och ansvarar för det samlade nationella upphandlingsstödet.

Efter regeringsskiftet har det beslutats att en helt ny myndighet ska inrättas; Upphandlingsmyndigheten. Den nya myndigheten kommer från den 1 september i år att ta över ansvaret för det samlade upphandlingsstöd som byggts upp hos Konkurrensverket.

Jag vill gärna framhålla att det har varit mycket stimulerande och fruktbart att ha såväl stöd som tillsyn under samma tak. Det finns ett antal synergieffekter som har kunnat tas tillvara. De erfarenheter vi fått på tillsynssidan i lagtillämpning har snabbt kunnat omsättas i stödåtgärder. På samma sätt kan ett konstaterat behov av stöd på ett visst område ge indikation på att det saknas rättspraxis – vilket kan leda till prioriteringar på tillsynssidan. Jag förutsätter att det samarbete som vi

byggt upp under det gångna året kommer att fortleva även om vi kommer att ha två organisationer framöver.

Inte minst när det gäller att motverka anbudskarteller finns det ett påtagligt gemensamt intresse för de båda myndigheterna och detsamma gäller andra, närliggande sätt att snedvrida konkurrensen kring offentliga kontrakt, såsom korruptionsfrågor och svart arbetskraft.

===

När det gäller lagtillämpningen på konkurrenssidan kan jag inledningsvis bekräfta att den organisation med instrumentspecialisering som vi införde för ett drygt år sedan har fallit väl ut. Den kommer att bestå i huvudsak oförändrad även efter den 1 september då upphandlingsstödet flyttar ut från myndigheten.

Konkurrensverkets allmänna råd om eftergift och näringsförbud har uppdaterats under 2014 för att ta omhand den ändring i lagen som infört kölappssystemet i eftergiftshanteringen.

I måndags publicerade vi en ny vägledning för anmälan och prövning av företagskoncentrationer. Den har varit ute på remiss till intressenter och är nu finaliserad.

Inom kort kan vi också se fram mot ytterligare en justering av konkurrenslagen. Det handlar om hur Konkurrensverket kan hantera digitalt lagrad information i samband med gryningsräder. Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen som innebär att det arbetssätt som vi använt också blir fastlagt i lagen. Det är bra. Det gör att vi kan arbeta mer effektivt i samband med gryningsräder och kan lämna det företag vi har besökt tidigare och därmed störa dem mindre i sin normala verksamhet.

Som många vet har jag förordat en ordning med ökad beslutanderätt hos Konkurrensverket, självklart med möjlighet att överpröva besluten i domstol. Därför noterade jag med stor tillfredsställelse att regeringen i höstens budget flaggade för att en utredning skulle tillsättas för att bereda den frågan. Jag har stora förhoppningar på en sådan kommande utredning.

Konkurrensverket har föreslagit att en ökad beslutanderätt skulle omfatta förbud mot företagskoncentrationer, ålägganden att upphöra med konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, konkurrensskadeavgift vid överträdelse av kartell- och missbruksförbuden, samt en förstärkt och förbättrad sanktionsapparat under utredningsfasen. Jag tror att detta skulle vara till stor nytta för konkurrensen i Sverige. Det skulle göra utredningarna mer effektiva och snabba på de resultat vi vill uppnå med tillsynen. Det skulle också innebära att vi

närmar oss den ordning som redan gäller på EU-nivå och i de flesta andra medlemsstaterna.

====

Att förebygga, upptäcka och utreda anbudskarteller kommer även i fortsättningen att vara prioriterat i vår verksamhet. Ett högst aktuellt sådant ärende är TeliaSonera och det kommunala företaget GothNet som bildade anbudskartell i samband med en upphandling som gjordes av Göteborgs stad. Vi lämnade in stämningsansökan i december 2014 med krav på att domstolen ska döma företagen att betala sammanlagt närmare 35 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift/ böter.

I vår stämningsansökan påvisar vi att GothNet och TeliaSonera kom överens om att TeliaSonera inte skulle lämna något eget anbud och som kompensation för detta, i nästa steg, få utföra ett antal uppdrag åt GothNet. Ett sådant anbudssamarbete mellan företag med egen förmåga att lägga anbud begränsar kraftigt konkurrensen vid upphandlingstillfället och är därför otillåtet. Vårt att notera är att GothNet är ägt av Göteborgs kommun, och TeliaSonera är börsnoterat. Nu väntar vi på förhandling i Stockholms tingsrätt.

Konkurrensverket har också lämnat in stämningsansökan mot tre företag i flyttbranschen. Vi menar att de träffat avtal om att inte konkurrera med varandra om utrikes bohagsflyttar. Att avtalet träffades i samband med ett icke prövningsbart företagsförvärv ser vi inte som någon ursäkt då det för oss är uppenbart att ett 5-årigt konkurrensförbud inte var motiverat av den begränsade know-how som skulle överföras. Vi menar att detta har medfört negativa effekter för kunder på marknaden, och vi kräver ny att de döms att betala över 40 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Även detta ärende ligger i Stockholms Tingsrätt.

Ytterligare ett exempel på anbudskartell som väntar på domstolsavgörande handlar om företag i vårdbranschen. Konkurrensverket har lämnat in stämningsansökan mot tre företag: Aleris, Capio och Hjärtkärlgruppen. Vi menar att de haft ett otillåtet samarbete i samband med en upphandling som Stockholms läns landsting gjorde av klinisk fysiologi. Huvudförhandling i målet är planerad att hållas i oktober 2015 vid Stockholms tingsrätt.

====

Under en tid har vi fört parallella utredningar i flera länder som rör marknaden för bokning av hotell via online-tjänster. Det är konkurrensmyndigheterna i Frankrike, Italien och Sverige som just i går har avslutat utredningen mot det företag som driver bokningstjänsten Booking.com. Företaget har gjort åtaganden som konkurrensmyndigheterna i de tre länderna har godtagit.

Ärendet är intressant och banbrytande på flera sätt. I sak handlar det om så kallade prisparitetsklausuler eller MFN-klausuler och ärendet har brutit ny mark inom utredningar av vertikala online-begränsningar på detta område.

Booking.com, som har en mycket stark ställning på marknaden, hade i sina villkor krav på att hotell inte fick ta ut lägre priser än de priser som var satta på Booking.com, varken via andra online-kanaler eller i hotellets egen försäljning. Det innebar att ingen konkurrent till Booking.com kunde ta ut annat pris, och att sådana konkurrenter inte ens genom att sänka sin kommission gentemot hotellet kunde få till stånd en sänkning av rumspriserna.

Inte heller hotellet självt fick ta ett annat pris än det som angavs på Booking.com. Därmed kom avtalsvillkoren att reglera samtliga priser, och därmed starkt begränsa priskonkurrensen på såväl bokningstjänstnivån som för själva hotellrummen.

Jag är mycket nöjd med att vi nu fått ett åtagande från Booking.com som begränsar användningen av paritetsklausuler och ökar hotellens manöverutrymme. Åtagandena återställer konkurrensen, samtidigt som förutsättningarna för affärsmodellen bevaras. Denna affärsmodell ger konsumenterna möjlighet till gratis sökningar och jämförelsetjänster avseende hotell.

Jag förutser att avgörandet kommer att ha inflytande på andra delar av den allt snabbare framväxande digitala ekonomins område. Ur processuell synvinkel är det första gången ett ärende av denna typ utretts genom ett sådant gränsöverskridande samarbete mellan konkurrensmyndigheter i flera EU-länder. Med stor sannolikhet kommer flera andra EU-länder välja att acceptera motsvarande åtaganden för sina respektive länder och därvid till stor del förlita sig på de bedömningar Sverige, Frankrike och Italien nu gjort.

Jag menar att detta bådär väl inför ECN-samarbetets (European Competition Network) andra decennium och kan tänka mig att liknande samarbete kan bli aktuellt framöver, särskilt inom andra konsumentnära marknader där de nationella konkurrensmyndigheterna har komparativa fördelar genom att vara närmre de berörda marknaderna än EU-kommissionen.

====

Konkurrensverket har också lämnat in en stämningsansökan mot Swedish Match för att de har missbrukat sin dominerande ställning på marknaden. Det gjorde vi i december 2014. Vi kräver att företaget ska betala 38 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift för att de begränsat konkurrenternas möjlighet till pris- och varumärkeskommunikation avseende snusprodukter. Vi anger i stämningsansökan att bolaget, som är särskilt dominerande avseende

premiumprodukter vidtog de aktuella åtgärderna i syfte att försvåra priskonkurrens, till nackdel för konsumenterna. Ärendet ligger i Stockholms Tingsrätt.

====

När det gäller prövning av företagskoncentrationer är det särskilt ett ärende som kom att hamna i fokus under det senaste året. Det handlar förstas om Swedbank Franchise köp av Svensk Fastighetsförmedling. I och med att Swedbank sedan tidigare ägde Fastighetsbyrån så skulle affären innebära att ettan köpte tvåan på marknaden. Vid utredningen blev det snabbt tydligt att avståndet till övriga konkurrenter skulle bli mycket stort och att problem skulle uppstå i hundratals kommuner i Sverige.

Trots att det handlade om en marknad där ettan köpte tvåan så valde Swedbank Franchise att inte anmäla förvärvet till Konkurrensverket för sedvanlig prövning. Avtal slöts och köpet slutfördes före anmälan till Konkurrensverket. Efter en dialog mellan Konkurrensverket och Swedbank Franchise inkom dock företaget i efterhand med en anmälan om företagskoncentration utan att verket ålade företaget att göra detta.

Eftersom affären så påtagligt skulle försämra konkurrensen på marknaden för fastighetsmäklare valde vi från Konkurrensverket att gå till Stockholms Tingsrätt med krav på att affären skulle förbjudas. Det blev också i slutet av 2014 Tingsrättens beslut. Swedbank överklagade till Marknadsdomstolen där huvudförhandling hölls i början av detta år.

Innan Marknadsdomstolen avkunnat sin dom drog emellertid Swedbank tillbaka hela affären. Köpet av Svensk Fastighetsförmedling gick tillbaka till den tidigare säljaren, och omedelbart därefter stod det klart att franchisetagarna inom Svensk Fastighetsförmedling köpte hela företaget.

Jag är mycket nöjd med att vi lyckades stoppa den här mycket skadliga sammanslagningen. Det är viktigt för bostadssäljarna att kunna välja mellan olika mäklare. Om affären hade fått bestå, skulle den ha inneburit att konkurrensen kraftig skulle ha försämrats på ett stort antal orter. En så stark påverkan på konkurrensen skulle ha varit ett mycket hårt slag mot marknaden som ytterst skulle drabba bostadskonsumenterna.

Mitt råd till alla berörda är att inte försätta sig i den situation som Swedbank Franchise gjorde i detta ärende. Utnyttja möjligheten till en konkurrensrättslig prövning innan affärer genomförs. Konkurrensverket kommer inte att tveka att använda samtliga till buds stående medel för att hindra skadliga förvärv. Särskild uppmärksamhet kommer vi alltid att ha om marknaden största aktörer slår sig

samman eller där det på andra sätt är uppenbart att konkurrensen försvagas på ett betydande sätt.

====

När kommuner, landsting eller statliga myndigheter bedriver affärsverksamhet så är risken stor att konkurrensen sätts ur spel. I en rapport som Konkurrensverket publicerade nyligen redovisas att privata företagare upplever att de möter en betydande konkurrens från offentliga aktörer. Företagen framhåller också att konkurrensstrycket från det offentliga har ökat. Denna bild bekräftas av de kommunala företagen, vilket framgår av rapporten.

De kommunala företagen blir allt fler och deras omsättning ökar. Den övergripande slutsats man kan dra av detta är att konfliktytan mellan privata och kommunala företag består och uppstår på nya områden.

Under det kommande året räknar vi med avgörande från Stockholms Tingsrätt i ärendet Växjö kommuns krav på fjärrvärmeanslutning, liksom från Marknadsdomstolen i ärendena Badanstalten i Strömstad och Borås kommuns Servicekontor.

Regelverket och samtliga dessa ärenden bygger på att offentliga aktörer har helt andra förutsättningar än privata avseende finansiering eller att vid behov få förluster täckta av ägaren på icke-marknadsmässiga villkor.

Vår erfarenhet är att det ofta handlar om att mindre företag kommer i kläm och möter ojuste konkurrens från kommunala aktörer. Det kan handla om till exempel restauranger, konferensarrangörer, uthyrning av bussar i beställningstrafik, campingplatser, tillträde till övningsområde, gym och spa-verksamhet, tvångsanslutning till fjärrvärme, gräsklippning, vägunderhåll, eller elinstallationer.

Just nu håller vi på att ta fram en interaktiv vägledning för att kunna både identifiera och förebygga att dessa problem uppstår. Vägledningen ska kunna användas av den som upplever sig drabbad av ojuste konkurrens från det offentliga och slussa situationer där rätt förutsättningar föreligger till oss på Konkurrensverket för närmare granskning. Men lika viktigt är att den ska kunna användas anonymt av kommuner och myndigheter för att kolla om den egna verksamheten kan strida mot konkurrenslagens förbud när det handlar om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Planen är att den nya vägledningen ska kunna presenteras i maj månad.

====

Under senaste tiden har det uppstått en liten diskussion om hur vi på Konkurrensverket kommunicerar kring tillsynsfrågor. Några har framfört att Konkurrensverket borde vara mindre öppet i sin kommunikation med omvärlden. Det anser jag är en felsyn. En tyst myndighet är en dålig myndighet.

Om vi hamnade i ett läge där vi inte talar om vad vi gör, hur vi gör det, och – framförallt – varför, så hamnar vi i en totalt omöjlig situation. En myndighet som bekostas av allmänna medel, och som bedriver tillsyn över företag, kommuner och myndigheter, kan aldrig verka i det tysta. Om parter, intressenter och allmänhet inte får veta vad vi gör så förlorar de förtroendet för oss.

Till detta kommer att Konkurrensverkets kanske allra viktigaste instruktionsenliga uppgift är just att sprida information om de regelverk vi har tillsynsansvar för. Detta arbete kallas på engelska Advocacy och är något som alla världens konkurrensmyndigheter ägnar sig åt. Tanken bakom detta är naturligtvis att genom ett tydligt allmänpreventivt arbete minska behovet av individualpreventivt tillsyns- och sanktionsarbete. Om vi skulle vara riktigt lyckosamma i det allmänpreventiva arbetet skulle alla känna till och välja att följa de regelverk vi har tillsynsansvar för.

Vi tar vårt uppdrag på allvar, och i uppdraget ingår att kommunicera med omvärlden hur vi arbetar. Givetvis har vi en tydlig ambition att kommunicera om våra tillsynsinsatser på ett värdegrundsmässigt sätt. Vi har på vår hemsida en allmänt tillgänglig kommunikationspolicy för tillsynsärenden, vars syfte är att parter ska kunna förutse hur vi kan komma att välja att kommunicera kring deras ärende. Av policyn framgår tydligt att vi, efter beslut har fattats till exempel om att lämna in en stämningsansökan till domstol, kommer att kommunicera kring detta ställningstagande.

Av policyn framgår även att vi tillämpar en stor återhållsamhet avseende pågående utredningar. Vi har inget intresse av att föregripa kommande myndighetsbeslut eller att peka ut parter eller företag som skyldiga i förtid. Som ni kanske noterade riktade EU:s Ombudsman nyligen kritik mot den förre EU-kommissionären Almunia för vissa uttalanden han gjorde tidigt i ett kartellärende. Den typen av uttalanden kommer ni inte att se från Konkurrensverket. Däremot kan det hända att vi redan under utredningsstadiet känner behov att korrigera eller förklara uppgifter som sprids i media och som ger en felaktig bild av en pågående utredning eller av rättsläget.

Många av de ärenden vi hanterar är omfattande och komplexa, och därmed svåra att greppa för oinvidga. För att underlätta för fler att ta del av hur vi arbetar har vi i vissa fall tagit fram faktablad där större ärenden kan förklaras på ett fåtal sidor. Ni kommer att se fler sådana faktablad framöver.

Sammanfattningsvis vill jag understryka att jag ser kommunikation kring våra tillsynsbeslut som en av våra mest viktiga och instruktionsenliga uppdrag. Vi använder så många kanaler vi kan för detta arbete, det kan vara egna nyhetsbrev, twitter, debattsidor eller personliga möten, såsom här idag. Under det kommande året kommer vi även att satsa mer på kommunikation via rörlig bild, vilket är en trend i hela samhället. Vi gör inget av detta för att framhäva Konkurrensverket. Allt har istället som syfte att redovisa för våra intressenter hur vi arbetar:

- När vi genomför gryningsräder så talar vi om det.
- När vi lämnar in stämningsansökan eller går till domstol på annat sätt så talar vi om det också.
- När vi presenterar rapporter eller regeringsuppdrag så talar vi om det.
- Vi kommenterar domar som berör vårt område.
- Och vi informerar om vad vi skriver i våra remissvar, eller om andra myndighetsbeslut som berör vår verksamhet.

All denna kommunikation baseras på redan fattade, allmänt tillgängliga beslut. Det är en naturlig del av vårt arbete att kommunicera det vi gör. Och det kommer vi att fortsätta med.

Tack!